

A homo ludens esete a történelemmel

Lukáts János: Az öreg Will (három dráma)

Lukáts János – a hátsó borítóoldalon közölt – rövid életrajzi adataiból annyit tudunk, hogy tanár volt Berlinben, utazó Párizsban, majd könyvtáros Budapesten.

Tisztában vagyunk ugyanakkor, hogy kiváló író egyben és ezt már több könyve bizonyította.

(*A szerző sűg...*) című bevezető-esszéjében segítséget nyújt a drámák keletkezéséről, sorsáról, visszhangjáról – bölcs rezignáltsággal gondolván az elmúlt évtizedek történéseire.

Lukáts János ugyanis bölcs ember. Intelligens, művelt, a világ dolgaiban jártas, nyitott minden újra, ugyanakkor játékos és problémaérzékes.

A *fejedelem országai* című darabjáról így vall: „...Európai hatalom volt-e a 17. századi Erdély, vagy török vazallusállam? Bethlen Gábor fejedelem idejében talán az előbbi. Az élethalálharc, a külső és belső ellenségek, a kéretlen segítők kora: egyúttal a nemzeti felelősség, az államférfiúi bölcsesség, a megtermékenyítő gondolatoké. Hatalom és erkölcs, előretételezés és realitásérzés, ebből fakad Bethlen drámája, a magyar történelemnek egy – talán kevésbé sötét – pillanatában...”

Ariadne történetét jól ismerjük. Főnője szimbólummá vált – a szerelemé is és a halálé is.

Az öt felvonásos *Az öreg Will* című drámában szerzőnk ódzkodik bevallani (vajon miért?), hogy Shakespeare az, aki utolsó napjait éli át avoni birtokán.



Azokról a napokról szól, amelyekben élet, halál, irodalom, szenvedés, történelem összefonódik: kisvárosi intrikák, pletykák, orvvadászatok, kocsmái dorbézolások, magány, hűtlenség...

Lukáts János szépen ír. Meglepő szófordulatai, stílusismerete, empátikus képessége,

humanizmusa, pozitív világszemlélete teszik mindenekelőtt olvasható/olvasandó alkotóvá.

A szavak bűvésze, egyben művésze.

Nem véletlen, hogy az *Ariadne* darab az ókori görög tragédiák stílusát, szerkezetét, dramaturgiáját, költőiségét idézi.

Azt kell mondanunk ugyanakkor, hogy szerzőnk nem par excellence drámaíró, ellenben – kiváló prózaíró és latens lírikus.

Ahogy a sportolók mondják: „belevész a szépségbe”. Nem véletlen, hogy a görög tragédia nyelvezete ragadja meg elsősorban, ugyanakkor a hosszú és színpadszerűtlen, statikus moralizáló jelenetekkel nem tud mit kezdeni. A mű olvasva gyönyörű, a képzelet színpadán eljátszható, de – a kegyetlen színpad már csak ilyen! – az író inkább verbalitásban gondolkodik és nem akcióban.

Egyszerűbben: nem látványban, hanem szövegben.

...És ez a két másik műre is igaz. A hosszú monológok és a sovány cselekmény nem biztos, hogy elég egy igazán jó előadáshoz.

A fölényes történelmi tudás olykor a visszájára üt. A darab időnként didaktikus, pl.: Horace-nak, legjobb barátjának azt mondja az öreg Will: „(kicsit latin lettél: Horatio)”.

Elbeszélésből tudjuk meg, hogy mi történt. Elmondják, hogy miként kellett volna...

...Pedig játszani kellene, játszani...

A címadó darab a legproblematicusabb. A shakespeare-i életet/életművet összefoglalni öt felvonásos darabban szinte lehetetlen – szerzőnk nagyságrendileg 20 Shakespeare műből idéz.

(Azzal az alapállással vitába szállnék, hogy minden megírt mű mögött egy élettöredék áll – pl. Beethoven egyidőben írja a Sors-szimfóniát és a Pastorale-szimfóniát. Az Ötödiket és a Hatodikat is... Mindegyik külön világ.)

Összefoglalva: Lukáts János kiváló író, nagy örömmel fogjuk olvasni következő művét is.

(Mundus Magyar Egyetemi Kiadó,
Budapest, 2006.)

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Baráthi Ottó (Salgótarján), Bedegi Berill Barbara (Salgótarján), Bozó Andrea (Fülek), Csongrády Béla (Salgótarján), Fancsikné Csaba Mária (Salgótarján), Fenyő Ervin (Budapest), Gáspár István Gábor (Salgótarján), Gréczi-Zsoldos Enikő (Salgótarján), Gyöngyösi András (Dijon), Hír János (Pásztó), Kabdebó Tamás (Dublin), Kerék Imre (Sopron), Lukáts János (Budapest), Marafkó László (Budapest), Marschalkó Zsolt (Salgótarján), Nyírfalvi Károly (Budapest), Simek Valéria (Bakonycsernye), Solymár József (Solymár), Utassy József (Budapest)